



VAR ANTY

?



HRA

S DOBRÝMI

OTÁZKAMI

Zkoumáme (naše) předsudky



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR



Tato hra vznikla v rámci projektu Otázkami k rozvíjení demokratických hodnot, který byl spolufinancován Evropskou unií. Realizace proběhla v rámci Operačního programu Praha – pól růstu (reg. č.: CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000348).

Hra s dobrými otázkami – Zkoumáme (naše) předsudky
@ Člověk v tísni, o.p.s.
Praha, červen 2019
ISBN 978-80-7591-033-2

Toto dílo [Hra s dobrými otázkami – Zkoumáme (naše) předsudky] je licencováno pod licencí Creative Commons [BY-NC-SA]. Licenční podmínky navštivte na adrese: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/legalcode>

Autorky hry:

Vladěna Baetge Jahn, Alena Košák Felcmanová

Hra s dobrými otázkami je vzdělávací deskovou hrou, která facilituje rozvoj znalostí, dovedností a postojů v oblasti, na kterou se tematicky zaměřuje. Hra vychází z principů sociálního konstruktivismu. Žáci v tříčlenných skupinkách postupně odpovídají na otázky a plní úkoly, které je vedou k osvojení daného tématu. Otázky ve hře jsou formulovány tak, aby probouzely zvědavost a aby docházelo k propojování nových a stávajících poznatků. Tato skupinová aktivita vytváří příležitost pro rozvoj kritického myšlení, kreativity, schopnosti spolupracovat na řešení problémů i komunikační a občanské kompetence.

Hra je kompatibilní s rámcem doporučeným UNESCO pro Enquiry Based Learning (badatelské vzdělávání ve společenských vědách). V návaznosti na hru mohou žáci své vlastní zkušenosti a nové znalosti proměnit v hypotézy a ty ověřit pomocí návrhu vlastního badatelského projektu.

Koncept hry vyvinula Vladěna Baetge Jahn v rámci kurzu na Massachusetts Institute of Technology a dál jej rozvíjela během svého působení na Vrije Universiteit v Bruselu. Česká verze Hry s dobrými otázkami vznikla v rámci projektu Otázkami k rozvíjení demokratických hodnot (reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000348), který byl spolufinancován Evropskou unií. Realizace projektu probíhala v rámci Operačního programu Praha – pól růstu ČR v období od 1. 9. 2017 do 31. 7. 2019.

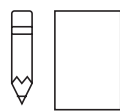
OBSAH

Ikony u otázek	4	Reflexe a sdílení	13
Herní plán a pravidla hry	5	Přílohy	14
Metodický list pro pedagogy	6	Text k tématu předsudků	14
Žluté otázky	8	Texty z Czechkid.cz	15
Červené otázky	9	Vizuální výstup – Strom příčin a důsledků	17
Modré otázky	10	Možnost využití digitálních technologií	18
Zelené otázky	11	Jak Google formulář vytvořit?	19
Bílé otázky	12	Obláček slov – word cloud	20

IKONY U OTÁZEK



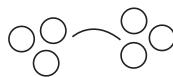
Diskutujte ve skupině



Zapište na plakát (velký papír)



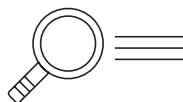
Zamyslete se samostatně



Zeptejte se ve vedlejší skupině



Zapište



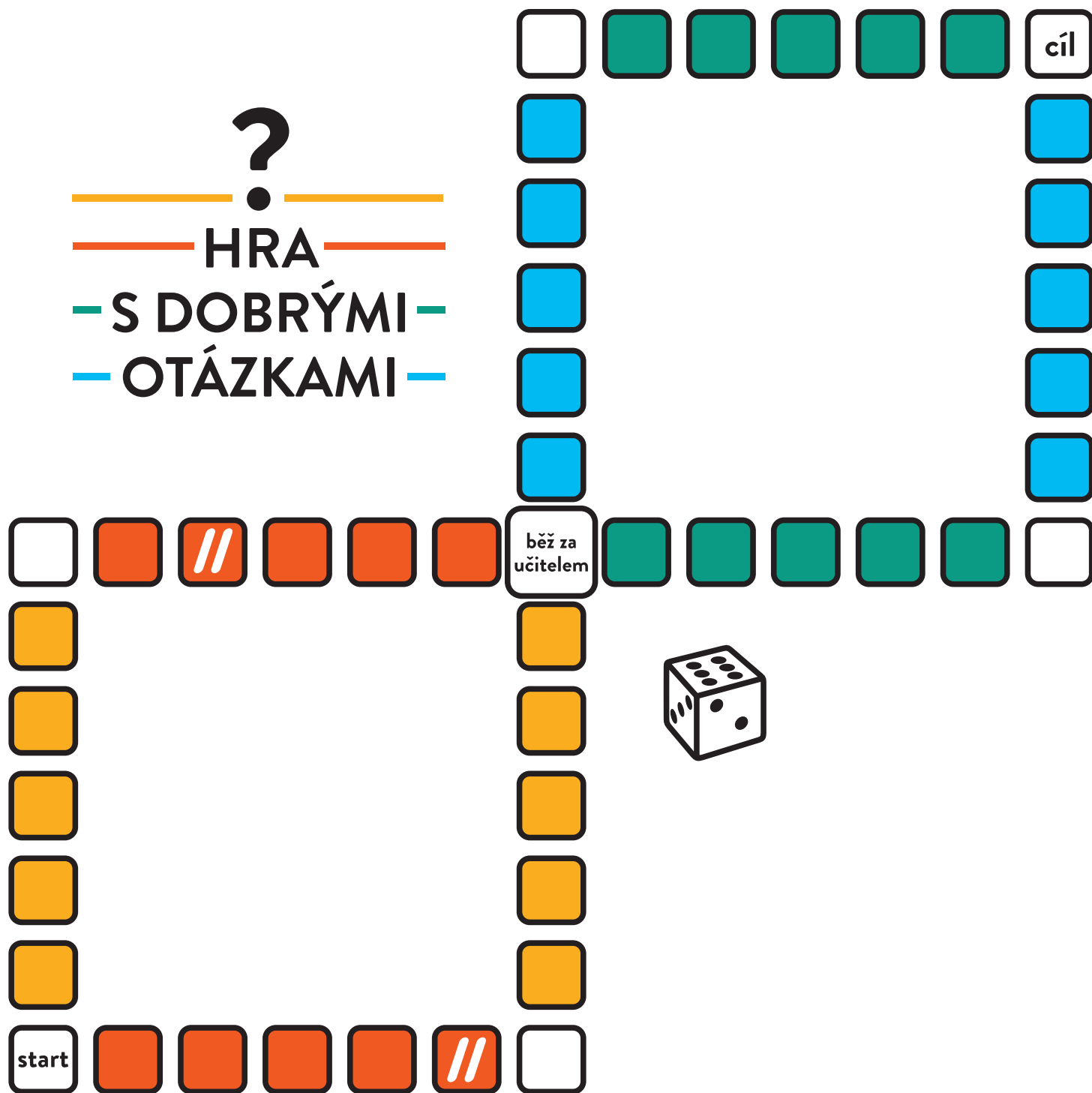
Hledejte v textu

?

HRA

S DOBRÝMI

OTÁZKAMI



Hrajeme ve skupinkách o 3 hráčích. Každý hráč se snaží dostat se **ze startu k cíli**. V každém kole každý hráč **hodí kostkou**, **posune se na nové pole** a **označí na něm svou pozici**. Hráč si vytáhne jednu z kartiček odpovídající barvy a **nahlas přečte danou otázku**. Každý **úkol či otázku hráči zodpovídají společně**.

Jak označit pozici? **Po prvním hodu napíše hráč na dané políčko 1 a své iniciály (např. 1V)**, **po druhém hodu označí další políčko 2 a svými iniciálami atd.**

Hráči se mohou **přesunout pouze na políčko, na které zatím nikdo nestoupl**. Pokud má hráč po hodu kostkou možnost se pohnout, musí to udělat – může

se pohybovat všemi směry. Když se pohnout nemůže, hází kostkou znovu, a to nanejvýš **tříkrát**. Jestliže se stále pohnout nemůže, hraje hráč další.

Pokud hráč skončí na políčku označeném //, vytáhne si dvě kartičky a skupina zodpoví obě.

Když hráč skončí na bílém poli, celá skupina udělá 5 dřepů a hráč hází kostkou znovu.

Při průchodu středem herního plánu si hráč odskočí pro úkol k učitelu.

Hlavním cílem hry je poznávání, reflexe a sdílení nápadů. Hra končí, když všichni hráči doputují do cíle nebo když vyprší čas.

(Pokud hrají dva hráči, posouvají se ze startu do cíle a pak zpět na start.)

METODICKÝ LIST PRO PEDAGOGY

Cílová skupina: Druhý stupeň ZŠ, SŠ

Časová dotace: 90-135 min. (včetně reflexe po hře)

Na začátku hodiny vysvětlíte žákům, že dnes se budou učit spolu a od sebe navzájem při hře s otázkami a vy budete pomáhat, kde to bude potřeba. Těšíte se, že se od nich také něco přiučíte. Nechte žáky rozdělit se do skupin po 3 a rozdejte pomůcky do všech skupin.

Seznam pomůcek pro každou skupinu:

- herní plán a pravidla
- hrací kostka
- kartičky s otázkami – žluté, červené, modré a zelené (otázky tiskněte ze samostatného souboru s otázkami pro tisk)
- bílé karty na klíčová slova
- velký papír (nejlépe A2 nebo flipchart)
- volné listy papíru na poznámky a kreslení
- fixy
- on-line přístup k textům nebo vytištěný text

Co jsou předsudky a texty z <http://czechkid.cz/>, viz str. 14, 15 a 16

Materiály u vyučujícího:

- bílé otázky pro průchod středem herního plánu

Seznamte žáky s pravidly hry a vysvětlíte, kolik máte času na hru dnes. Pokud žáci hru nedohrají dnes, můžete ve hře pokračovat příště.

Můžete projít význam ikon ve hře a vysvětlit, kam co zapisovat:

- Jaké odpovědi se píší na papíry nebo on-line.
- Na jaké otázky odpovídáme jen ve skupině.
- Z jakých otázek tvoříme strom na flipchartový papír (otázky z červených kartiček).

Před začátkem hry zhlédne celá třída dohromady tento videoklip:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=bcfE_00bRBO

Ideální je mít k dispozici blok dvou vyučovacích hodin nebo projektový den, ale hru můžeme rozdělit i do více (po sobě nenásledujících) vyučovacích hodin s co nejkratším odstupem.

Pokud hru dělíme do více hodin, můžeme přerušit práci skupin několik minut před koncem hodiny a provést krátké sdílení (např. Co zajímavého jste se dozvěděli?). Je důležité rozdat žákům do jednotlivých týmů obálky, kam odloží herní plán, rozpracované výstupy a nezpracované otázky. V příští hodině budou pokračovat v práci tam, kde skupina skončila.

Na závěr celé hry provedeme společnou reflexi slovního obláčku a stromů - viz popis reflexe na str. 13

Pokud máme k dispozici celý projektový den - po skončení hry skupiny dále pracují se získanými poznatky například badatelským projektem nebo rozšiřováním získaných znalostí.

- Co uděláte se svými novými znalostmi?
- Je něco z toho, co jste se dozvěděli, důležité i pro lidi mimo naši třídu?

– Kdo by se měl o tématu něco více dozvědět? Proč? Jak můžete vy pomoci v šíření těchto užitečných znalostí?

– Studenti se pak ve skupinách domluví, co chtějí s nově nabytými poznatky dělat a jak a ke komu je chtějí sdílet a šířit. A pak už „jen“ realizují své nápady (např.: zpracovat stromy ve výtvarné výchově a uspořádat výstavu ve škole, na obecním úřadě, v nákupním středisku nebo na internetu; zorganizovat hru pro rodiče nebo ostatní děti ve škole; navrhnout vlastní hru – třeba modifikaci karetních her kvarteto či pexeso nebo úplně novou on-line hru; vytvořit test nebo dotazník pro rozeznávání předsudků; přečíst si výzkum k tématu a pomoci rozšiřovat jeho výsledky; přidat na školní web stránku s užitečnými materiály o práci s předsudky; vytvořit seriál příspěvků pro sociální média).

Vizuální výstup

– Během každé hry vznikne vizuální výstup, který může sloužit jako podklad ke společné reflexi nebo pro učitele pro představu o tom, jak žáci pracovali.

– V této hře se jedná o:

- Strom (v každé skupině).
- Wordcloud/slovní obláček (tvoří učitel z odevzdaných klíčových slov pro celou třídu).

Strom

– Strom je užitečná pomůcka pro kolaborativní řešení zapeklitých problémů.

– Před začátkem hry nakreslete na tabuli vzor stromu (viz obrázek strana 17).

– Stačí načrtnout kmen, do kterého napíšete „předsudky“ a stavbu jednoho kořene a jedné větve, aby žáci viděli, kam se budou psát příčiny (kořeny) a kam důsledky (rostoucí větve a plody) předsudků.

– Upozorněte na to, že je možné dále příčiny rozvětvovat a **hledat příčiny příčin a důsledky důsledků**.

– Každá skupina tvoří vlastní strom.

– Řekněte žákům, že na závěr proběhne výstava stromů jednotlivých skupin. Navíc je možné po skončení hry společně vytvořit strom, který reflektuje diskusi jednotlivých skupin a zároveň dá možnost pedagogovi doplnit, pokud něco důležitého neoznámilo.

– Učitel by si měl dopředu tuto techniku sám vyzkoušet.

– Kartičky v červené barvě se zpracovávají v pořadí 1–6 (je třeba ověřit, že jste pro žáky vytiskli kartičky ze samostatného souboru s čísly - pokud na zadní straně nejsou čísla, je třeba kartičky seřadit).

– Pokud některá skupina skončí hru dříve než ostatní, necháme je dodělat všechny červené kartičky.

Sdílení on-line

– Součástí této hry je rozšíření, kdy některé odpovědi na otázky žáci sdílí on-line pomocí google dokumentů. Otázky s ikonou sdílejte on-line i postup, jak udělat on-line formulář, naleznete v samostatné příloze (na str. 18–21).

Cíle hry

– Aktivizace dosavadních znalostí a zkoumání vlastních postojů.

– Provázání vlastních zkušeností, nových poznatků a jejich prohloubení o nové informace.

– Seznámit žáky se základními pojmy – předsudky, diskriminace.

– Diskutovat o příčinách a důsledcích předsudků.

Cíle jednotlivých hromádek hry

Poznááme (naše) předsudky:

ŽLUTÁ:

– Evokace, naladění. První zamyšlení nad tématem předsudky, propojení s vlastními zkušenostmi. Vcítění se do pocitů druhých.

– Co potřebujeme pro implementaci: video, tabule nebo sdílení na flipchartu + přístup na internet.

– Zhlédnutí klipu:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=bcfE_00bRB0

ČERVENÁ:

– Prozkoumat kořeny (příčiny) a plody (důsledky) předsudků. Zamyslet se nad komplexností jevu. Žáci se nejdříve zamyslí ve skupině, porovnájí své myšlenky s textem a na závěr sdílí své myšlenky s okolními skupinkami.

– Co potřebujeme pro implementaci: papír, tabuli nebo flipchart a fixy + ukázkou tvorby stromu.

– Pečlivě si pročtete pokyny k práci se stromem (v metodickém pokynu pro pedagogy, vzor stromu na str. 17).

ZELENÁ:

– Práce s poznatkami o předsudcích na různých kognitivních úrovních porozumění, analýza, aplikace.

– Co potřebujeme pro implementaci: počítače/mobily/tablety, internet.

MODRÁ:

– Zasazení předsudků do souvislosti s pojmy rovnost a diskriminace. Zamyšlení se nad vlastní rolí a aktivitou v souvislosti s předsudky. Rozpoznání toho, že diskriminace může být následkem předsudků.

ŽLUTÉ OTÁZKY



S jakými předsudky a stereotypy jste se osobně setkali?

Setkali jste se s předsudky vůči své osobě a vůči ostatním?

Pokud vás nic nenapadá, přečtěte si text o Jamim.

Diskutujte ve skupině.



Jaké předsudky máte?

Zamyslete se a sdílejte třeba jen ty neškodné, zcela běžné, třeba předsudky, které máte vůči věcem, ne lidem.

Diskutujte ve skupině.



Jak se asi cítí člověk, který právě zjistil, že svými předsudky někomu nechtěně ztrpčil život?

Diskutujte ve skupině.



Jak by ses cítil, kdyby se s tebou někdo nechtěl bavit, kvůli tomu odkud pocházíš?

Diskutujte ve skupině.



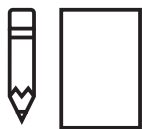
*Už jste si někdy někoho zaškatulkovali (jako protagonisté ve videoklipu) a pak jste zjistili, že se pletete? Na základě čeho jste druhého zaškatulkovali? Jak jste poznali svůj omyl?

Diskutujte ve skupině.

ČERVENÉ OTÁZKY



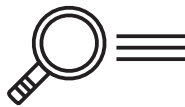
1. Proč mají lidé předsudky?



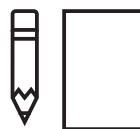
Zamyslete se nad vlastními zkušenostmi, zhlédnutým filmem a nad okolním světem.

Zaznamenejte příčiny jako kořeny stromu. Snažte se najít různé příčiny. Jděte na to z různých úhlů pohledu.

2. Co jsou předsudky?



Přečtěte si text *Proč mají lidé předsudky* a hledejte odpovědi v textu.

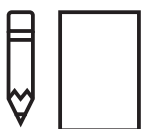


Zaznamenejte příčiny jako kořeny stromu. Pokud se to hodí, můžete prodlužovat, propojovat nebo rozvětlovat stávající kořeny.

3. Proč mají lidé předsudky?

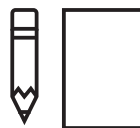


Běžte se podívat k sousednímu týmu a promluvte s nimi o příčinách, které tento tým identifikoval.



Doplňte vlastní strom. Můžete sestavit nový kořen nebo rozvětvit existující kořeny.

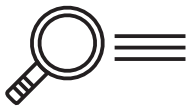
4. Jaké důsledky mohou mít předsudky?



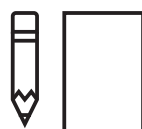
Společně se zamyslete nad vlastními zkušenostmi, zhlédnutým filmem a nad okolním světem.

Zaznamenejte důsledky jako větve stromu. Snažte se najít různé příčiny. Jděte na to z různých úhlů pohledu. Možná můžete prodloužit větve - některé důsledky mohou přinášet (plodit) další důsledky a nové problémy.

5. Jaké důsledky mohou mít předsudky?



Hledejte odpovědi v textu *Co jsou předsudky*.

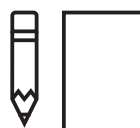


Doplňte strom. Můžete sestavit nové větve nebo rozkošatit tu existující.

6. Jaké důsledky mohou mít předsudky?



Běžte se podívat k sousednímu týmu a promluvte s nimi o důsledcích, které tento tým identifikoval.



Doplňte strom. Můžete sestavit nové větve, propojovat nebo rozvětvit existující.

MODRÉ OTÁZKY



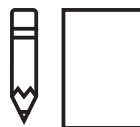
Myslíte si, že jsou si lidé vědomi důsledků používání předsudků na úkor menšin?



Jak by se asi změnilo (nebo nezměnilo) chování lidí, kdyby věděli, jak jejich předsudky mohou ostatním ublížit?

Diskutujte ve skupině..

Jak můžeme odstranit nebo minimalizovat některé příčiny diskriminace?



Brainstorming. Zapište si nápady někam, kde se neztratí. Třeba ke „stromu“.

Označte je jako řešení a šipkami spojte s relevantními příčinami.

Co můžeme my sami dělat, abychom omezili negativní důsledky používání předsudků?



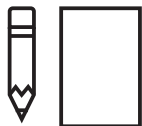
Diskutujte ve skupině.

Diskriminace a nesnášenlivost patří k možným důsledkům používání předsudků. Kdybyste mohli vymazat z mysli všech lidí jeden typ předsudků, který byste vybrali? Proč?



Pokud potřebujete seznam možných předsudků, tak výtazek z anti-diskriminačního zákona je v příloze „Diskriminace – úryvky textu.“

Odvoďte nebo vyhledejte alespoň 6 významových synonym anebo antonym ke slovu diskriminace. Slovo diskriminace napište doprostřed volného listu a ostatní slova kolem tak, jak vám to bude dávat smysl.



Slova propojte čárami a stručně popište vztahy mezi co nejvíce slovy.

Jak můžeme pracovat s vlastními předsudky?

Diskutujte ve skupině.



Za jakých podmínek si mohou být všichni lidé rovni?



Navrhněte společně alespoň 4 podmínky.

ZELENÉ OTÁZKY



Které slovo do výroku nepatří?



Diskriminace znamená méně příznivé zacházení s jednotlivcem nebo skupinou osob z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, lenosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

Diskutujte ve skupině.

Jak vysvětlíte mladšímu sourozenci, co je to předsudek?



Můžete k vysvětlení použít třeba konkrétní příklady. Jeden z příkladů by měl ilustrovat potřebnost předsudků. Na druhém příkladu můžete upozornit na možné negativní důsledky předsudků.

Diskutujte ve skupině.

Správně, nebo špatně?



„Předsudky slouží lidem k orientaci ve složitém světě, pokud se jimi budeme řídit nekriticky, můžeme přispívat k diskriminaci.”

Diskutujte ve skupině.

Co vám pomáhá rozpoznávat (identifikovat) předsudky?



Diskutujte ve skupině.

Nehodící se škrtněte:



Listina základních práv a svobod ČR povoluje/zakazuje diskriminaci.

Na základě jakého předsudku je diskriminován Daniel?



Diskutujte ve skupině.

Na základě jakých lidských rysů často předsudky vznikají?



Diskutujte ve skupině.

BÍLÉ OTÁZKY PRO PRŮCHOD STŘEDEM HERNÍHO PLÁNU

(tyto otázky jsou u vyučujícího, nerozdávají se před hrou do skupin):



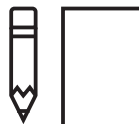
1) První hráč ze skupiny, který projde středem herního plánu, dojde k učiteli pro tuto bílou kartičku.



Jak se asi cítí člověk, který patří ke skupině, jež je často terčem předsudků?

Po diskusi ve skupině napište 4 klíčová slova, která podle vás vystihují tyto pocity. Napište 4 pocity, každý na jednu kartičku, kartičky odevzdejte učiteli.

2) Druhý hráč ze skupiny, který projde středem herního plánu, dojde k učiteli pro tuto bílou kartičku.



Jsou si všichni lidé rovni, pokud existuje diskriminace?

Nakreslete, jak podle vás vypadá rovnost.

Nakreslete, jak podle vás vypadá diskriminace.

3) Třetí hráč ze skupiny, který projde středem herního plánu, dojde k učiteli pro tuto bílou kartičku.



Poznáte předsudek? Přečtěte si následující věty. Jedná se o předsudek?

- Někteří migranti jsou tzv. ekonomičtí migranti a stěhují se za vyšší životní úroveň.
- Romové dobře zpívají a tančí.
- Dívky nejsou rasistky.
- Mezi chlapci a děvčaty existují fyzické rozdíly.

REFLEXE A SDÍLENÍ

Společná reflexe stromů – možnosti

A. Vystavte stromy ze všech skupin. Žáci si stromy pečlivě projdou. Každý ze třídy na závěr sdílí odpověď na jednu z následujících otázek. Sdílení probíhá postupně, každý řekne jednu věc/větu. Chceme, aby měli vždy všichni možnost vyjádřit se k položené otázce. Pokud máme více času, můžeme postupně projít i další otázky:

a. Kterou věc jsem pro sebe během cvičení nově objevil/a? Co mě předtím nenapadlo?

b. Co mě při tvorbě stromu překvapilo?

B. Společná tvorba stromu. Skupiny postupně představují nejdříve příčiny a později důsledky předpokladů. Učitel v rámci reflexe vytváří společný strom třídy na tabuli. Zde zapisuje jednotlivé příčiny, případně diskutuje s žáky, jestli se jedná o příčiny, jestli spolu souvisí. Pokud v diskuzi objevíme příčiny příčin nebo spojitosti mezi příčinami, vizuálně to zakreslíme, buď jako propojení, nebo rozvětvené kořeny.

Sdílení – Poznáte předsudek

– Sdílejte na závěr v plénu. Řekněte vždy správné řešení výroku. Správné řešení je zeleně.

Někteří migranti jsou tzv. ekonomičtí migranti a stěhují se za vyšší životní úroveň.

– Ano, toto je předsudek.

– **Ne, toto není předsudek. Je to fakt.**

Romové dobře zpívají a tančí.

– **Ano, toto je předsudek.**

– Ne, toto není předsudek.

Dívky nejsou rasistky.

– **Ano, toto je předsudek.**

– Ne, toto není předsudek.

Mezi chlapci a děvčaty existují fyzické rozdíly.

– Ano, toto je předsudek.

– **Ne, toto není předsudek. Je to fakt.**

Reflexe wordcloudu/slovního obláčku (týká se první středové otázky)

– Předsudky vyvolávají emoce. Pojdme se společně podívat na to, jaké jsme identifikovali pocity „obětí“ předsudků.

– Učitel dá kartičky na zem a seskupí pocity, které se opakují. Uvidíme tak, jaké pocity nejčastěji očekáváme.

– Alternativou je vytvoření digitálního Wordcloudu a jeho promítnutí, viz příloha str. 20

Zadejte žákům, aby nakreslili, jak podle nich vypadá diskriminace a rovnost.

– Na závěr udělejte výstavku obrázků. Pobavte se o tom, jak na vás působí. Čím byste je doplnili, obměnili?

– Najdete v obrázcích vizuální prvky nebo symboly, které byste přiřadili k rovnosti a které k diskriminaci? Co mají společného kresby k pojmu rovnost? Co mají společného kresby k pojmu diskriminace? Diskutujte o tom ve třídě.

Text k tématu předsudků (k červeným otázkám)

CO JSOU PŘEDSUDKY

Předsudky jsou (negativní, ale i pozitivní) zevšeobecňující hodnocení, která vycházejí z toho „co se říká“ a „co někdo zažil“. Je to hodnocení někoho druhého na základě našich představ o určité skupině, k níž podle nás jedinec patří – bez posouzení toho, co o něm skutečně víme. Znamená to, že člověka soudíme předem, aniž bychom ho poznali.

Předsudky mohou také vycházet z naší vlastní – pozitivní nebo negativní - zkušenosti s člověkem, který podle nás patří k určité skupině. Podle této jedné zkušenosti pak posuzujeme všechny ostatní členy skupiny, i ty, které vůbec neznáme (spartané/slávisti jsou...).

Pokud jsem měl špatnou zkušenost s určitou skupinou lidí (např. okradli mě feťáci), není divu, že budu při dalším kontaktu podezíravý (tj. budu si pevně držet tašku, pojede-li se mnou v autobuse někdo – podle mého názoru – oblečený a chovající se jako narkoman).

Předsudky mají silný emocionální náboj a jsou racionálně nezdůvodněné či nezdůvodnitelné. Konkrétní skupině lidí přisuzujeme určité znaky či charakteristiky, aniž bychom se nad svým hodnocením nějak hlouběji zamýšleli. „Škatulkujeme“ lidské bytosti bez ohledu na jejich skutečné vlastnosti či jejich vlastní identifikaci se skupinou.

Problémem není to, že předsudky máme – jedná se o běžný projev lidského myšlení. Předsudky nám pomáhají k rychlé orientaci ve světě (nemůžeme poznat všechny lidi na světě, z toho by nám praskla hlava).

Předsudky také pomáhají vypořádat se s nejistotou – nabízejí jednoznačné, jednoduché a rychlé informace ve složitém a rozporuplném světě.

Předsudky nám tak zdánlivě „pomáhají“ s identitou a sebevědomím. To, kdo jsem já, odvozuji od toho, že nejsem jako... holka/kluk/Brit/starý/učitelka/mudla/Sith... To, že vím, kdo nejsem, ještě neznamena, že mi to pomůže vědět, kdo jsem a jakou to má hodnotu.

Problém nastává ve chvíli, kdy se naše předsudky utvrdí, zatuhnou v určité podobě, a my je již nehodláme měnit. Ztrácíme tak schopnost nebo ochotu opustit určitý předsudek i při opakované odlišné nebo i zcela opačné zkušenosti.

Problematické je, pokud zastává, a zejména šíří předsudky někdo, kdo má ve společnosti pozici moci (např. politik, herec, úředník, nadřizený, zpěvák, youtuber). V kombinaci s mocí totiž předsudky mohou vést k diskriminaci.

Nejčastěji se předsudky objevují ve spojení s kategoriemi – pohlaví, náboženství, vzhled, místo původu, věk, povolání, ekonomická situace. Stávají se základem nepochopení a zdrojem konfliktů mezi různými skupinami. Následně jsou zdrojem rasistických, xenofobních či šovinistických postojů. Jejich správným zhodnocením a pochopením je možné podobným konfliktům předejít.

Často může být předsudek změněn zkušeností nebo novými informacemi. Pokud se ho člověk drží, má předsudek často funkci stabilizace určitého obrazu o světě nebo o sobě samém, aby se člověk vyhnul nejistotě a strachu.

Předsudkům se někdy říká stereotypy. Myšlení ve stereotypch je běžnou lidskou reakcí. Každý člověk má předsudky, ale je důležité být si vědom toho, do jaké míry ovlivňují naše jednání.

Zdroje:

– Winkelmann, A. S.: More Than Culture – Více než kultura [online]. Západočeská univerzita v Plzni, Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem, Plzeň. Dostupné z:

http://tandem-org.cz/upload/file/1519_2016063016551663300_more-than-culture-vic-nez-kultura-webmail.pdf [cit. 31. 10. 2018].

– Anti-Bias – Werkstatt, Europa Haus Aurich 2007 Methodenbox: Demokratielernen und Anti-Bias Arbeit – Thematische Übungen/ Funktion von Vorturteilen www.anti-bias.werkstatt.de; kontakt@anti-bias-werkstatt.de, překlad Alena Felcmanová

– Materiály z kurzu Práce s předsudky na českých školách, projekt Systémové podpora inkluzivního vzdělávání – Varianty 2013

CZECHKID.CZ

Ve hře používáme webovou stránku Czechkid jako zdroj textů a rozhovorů. Czechkid je komplexním nástrojem pro podporu multikulturní výchovy (dále jen MKV) do škol (<http://www.czechkid.cz/>)

Ve žluté otázce S jakými předsudky jste se setkali...

používáme následující text – o Jamim. Vytiskněte text na následující stránce.

Text „Šoupli mě rovnou do kuchyně“

K zelené otázce *Na základě jakého předsudku je diskriminován Daniel?* vytiskněte text na následující stránce.

Diskriminace

K modré otázce *Diskriminace a nesnášenlivost patří k možným důsledkům...* vytiskněte pro žáky text na následující stránce.

JAMI

„Jednou se mi na tréninku stalo, že mě napadl spoluhráč, bylo to přesně potom, co se staly ty hrozný věci v USA – jedenáctý září. Říkal něco jako: „Hraje tu s námi arabák, jsem zvědav, kdy to tady vodpálí“. Vážně mě to naštvalo, tak jsem se s ním porval, což třeba můj táta moc nepochopil. No a potom jsem pochopil, že to bylo zbytečný, protože on je ten, kdo nedokáže pochopit, že ne všichni jsou stejný, a neví nic o ostatních kulturách.

Na druhou stranu to chápu, protože většina lidí si myslí, že každý, kdo má tmavší pleť, je muslim a být muslim rovná se být teroristou. Lidí mají jednu velmi špatnou vlastnost, a sice že hned hází všechny do jednoho pytle a je jim jedno, že třeba tenhle muslim je normální kluk. Rád bych s tím něco udělal, ale asi je to nemožný.“

Převzato: CzechKid [online]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/hd8.html> [cit. 26. 6. 2019].

Šoupli mě rovnou do kuchyně

Daniel našťvaně kope míčem proti zdi. V tu chvíli přichází Suong.

Suong: Co děláš?

Daniel: Co myslíš asi?

Suong: Vypadáš dost našťvaně?

Daniel: Taky že jsem.

Suong: A co tě tak nakrklo?

Daniel: Máme ve škole praxi... no a...

Suong: Jó, ty se učíš na číšníka, vid'?

Daniel: No právě. Těšil jsem se, jak budu dělat na place, ale oni se se mnou ani nebavili a šoupli mě rovnou do kuchyně.

Suong: A co je na tom špatného?

Daniel: Špatného by nebylo nic, ale jsem jedinej ze třídy, kdo na place ještě nebyl...

Suong: Vždyť na tebe přijde řada. Přeci se střídáte...

Daniel: Já mám spíš pocit, že mě tam šéf ani nechce pustit.

Suong: Myslíš? Jaks na to prosím tě přišel?

Daniel: Nevim... Loni to bylo stejný. Chtěl jsem jít na brigádu a do telefonu mi řekli, že mě určitě chtějí, že maj nedostatek personálu, ale jakmile jsem se tam ukázal, tak mi řekli, že místo nemaj. Tak jsem to zkusil ještě jinde a tentokrát se mnou hlásil i kámoš, a i když se učím na číšníka o rok dýl, tak vzali jen jeho.

Suong: A víš už, kde je zakopanej pudl?

Daniel: Pudl je v tom, že jsem černej. A říká se zakopanej pes nebo jádro pudla.

Převzato: CzechKid [online]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/l07i.html> [cit. 26. 6. 2019].

DISKRIMINACE – ÚRYVKY TEXTU

– O co jde v dialogu „Šoupli mě rovnou do kuchyně“ (text k jedné ze zelených otázek)?

Daniel je našťvaný a bezmocný. Cítí se být obětí diskriminace a neví si rady. Následující text se pokusí přiblížit oblast diskriminace i možnosti obrany.

– Co je...?

Diskriminace – méně příznivé zacházení s jednotlivcem nebo skupinou osob z důvodu jeho rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru. Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Zákazem diskriminace stát zajišťuje právo na rovné zacházení všech svých obyvatel. Ochrany před diskriminací je možné se vůči veřejným i soukromým právnickým nebo fyzickým osobám domáhat soudně. Významným posunem k zajištění práv diskriminovaných osob bylo přijetí antidiskriminačního zákona.

(...)

Právo na zachování lidské důstojnosti a ochrana před diskriminací patří mezi přirozená práva vlastní každé lidské bytosti bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Mezinárodně-právně je ochrana před diskriminací zakotvena ve Všeobecné deklaraci lidských práv (...).

(...)

Na vnitrostátní úrovni je ochrana před diskriminací zajištěna zákonem o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminačním zákonem), který je platný od 1. 9. 2009.

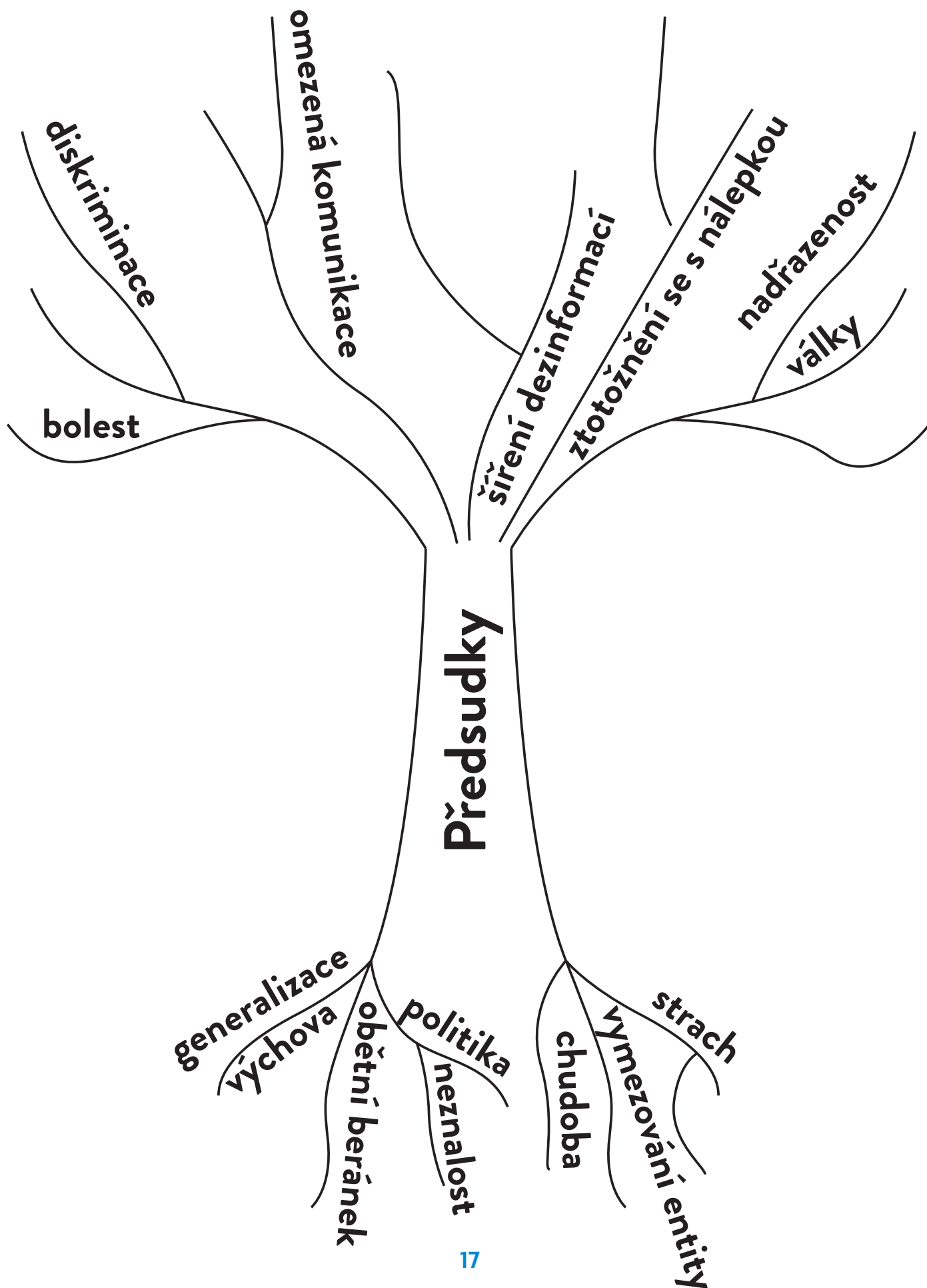
Podle zákona je diskriminace zakázána z důvodu:

- rasy
 - etnického původu
 - národnosti
 - pohlaví
 - sexuální orientace
 - věku
 - zdravotního postižení
 - náboženského vyznání
 - víry
 - světového názoru
- (...)

Převzato: CzechKid [online]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1280.html> [cit. 26. 6. 2019].

VIZUÁLNÍ VÝSTUP
– STROM PŘÍČIN A DŮSLEDKŮ

(Jde o příklad stromu, žáci jej vypracují ve skupinkách.)




MOŽNOST VYUŽITÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ – SDÍLENÍ A PRÁCE S INFORMACEMI ONLINE

Pokud je to možné, může učitel ke hře využít on-line nástroje, například google formuláře. V tom případě budou některé odpovědi žáci sdílet on-line a učitel i třída pak mohou sdílené odpovědi vidět a využít je k reflexi na konci hry.

Kterých kartiček se to týká (jde o otázky pro průchod středem herního plánu):

Můžete nahradit tuto kartičku:


Jak se asi cítí člověk, který patří ke skupině, jež je často terčem předsudků?



Po diskusi ve skupině napište 4 klíčová slova, která podle vás vystihují tyto pocity. Napište 4 pocity, každý na jednu kartičku, kartičky odevzdejte učiteli.

– Touto verzí pro online sdílení (link vloží učitel):

Jak se asi cítí člověk, který patří ke skupině, jež je často terčem předsudků?



Po diskusi ve skupině napište 4 klíčová slova, která podle vás vystihují tyto pocity. Sdílejte on-line s celou třídou via link:

– Můžete nahradit tuto otázku:

Poznáte předsudek? Přečtěte si následující věty. Jedná se o předsudek?



- Někteří migranti jsou tzv. ekonomičtí migranti a stěhují se za vyšší životní úroveň.
- Romové dobře zpívají a tančí.
- Dívky nejsou rasistky.
- Mezi chlapci a děvčaty existují fyzické rozdíly.

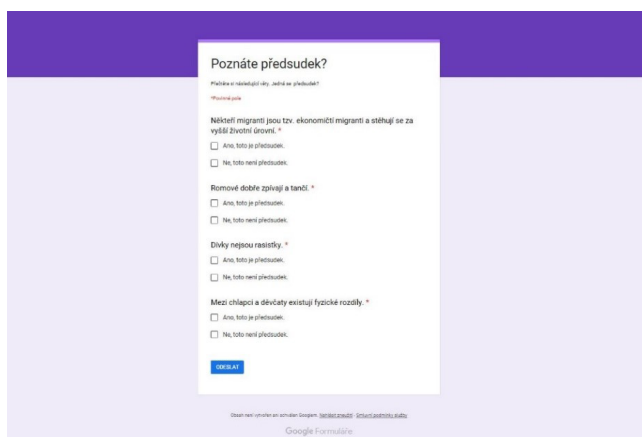
– Touto otázkou pro sdílení on-line:

Poznáte předsudek? Přečtěte si následující věty. Jedná se o předsudek?



- Někteří migranti jsou tzv. ekonomičtí migranti a stěhují se za vyšší životní úroveň.
 - Romové dobře zpívají a tančí.
 - Dívky nejsou rasistky.
 - Mezi chlapci a děvčaty existují fyzické rozdíly.
- Odpovědi zadejte do on-line formuláře.

Příklad google formuláře:



Poznáte předsudek?
Přečtěte si následující věty. Jedná se o předsudek?
Přesná je.
Někteří migranti jsou tzv. ekonomičtí migranti a stěhují se za vyšší životní úroveň. *

Ano, toto je předsudek.
 Ne, toto není předsudek.

Romové dobře zpívají a tančí. *

Ano, toto je předsudek.
 Ne, toto není předsudek.

Dívky nejsou rasistky. *

Ano, toto je předsudek.
 Ne, toto není předsudek.

Mezi chlapci a děvčaty existují fyzické rozdíly. *

Ano, toto je předsudek.
 Ne, toto není předsudek.

ODPOVĚDĚT

Dotazník vytvořen v online Google Formulářích. Google Formuláře

(Varianta formuláře „Jedna odpověď“)

JAK GOOGLE FORMULÁŘ VYTVOŘIT?

1) Pro tvorbu Google formuláře budete potřebovat Gmail. Formuláře se tvoří na Google disku.



2) Klidně vlevo nahoře na „Přidat“ a vyberte z nabídky Formuláře Google.



3) Vyberte si typy otázek – doplňte otázky. Zaškrtněte pole „povinné“.

OTÁZKY ODPOVĚDI 7

Jak se cítí člověk, který patří ke skupině, která je často terčem předsudků?

Po diskusi ve skupině sdílejte 3 - 4 klíčová slova, která vystihují tyto pocity.

1.

Stručná odpověď

Text stručné odpovědi

Povinné

2

Text stručné odpovědi

4) Přes MENU papírové vložky můžeme studentům link „Odeslat“ e-mailem nebo vygenerujeme „zkrácený link“ na sdílení.

Nastavení ULOŽIT

OBEČNÉ PREZENTACE

Zobrazit ukazatel postupu

Náhodné pořadí otázek

Zobrazit odkaz pro odeslání další odpovědi

Text potvrzení: Vaše odpověď byla zaznamenána.

Odeslat formulář

Sbírat e-mailové adresy

Poslat přes

Odkaz

<https://forms.gle/D7iyqtMsuyi67n4w9>

Zkrátit URL

ZRUŠIT KOPIROVAT

5) V nastavení si vybereme, zda výsledky mohou studenti vidět, jakmile odešlou svoje odpovědi, nebo ne. V některých případech je lepší neumožnit okamžité prohlížení odpovědí a provést společnou reflexi nad všemi odpověďmi společně s celou třídou. V tom případě můžeme pro sdílení shromážděných klíčových slov použít nástroj WORDCLOUD (viz strana 20).

Více informací najdete na popisu Googlu, nebo se podívejte na nějaký tutorial na Youtube.

OBLÁČEK SLOV – WORD CLOUD

Wordcloud počítá slova v textu a vytváří grafické zobrazení slov, která se v textu vyskytují nejčastěji. Ve výuce může učitel obláček využít pro sdílení práce skupin či jednotlivců s celou třídou.

Příklad A – sdílení klíčových slov k obsahům

Žáci ve skupinkách nebo individuálně čtou text v učebnici, sledují video, prohlížejí si obrázky v novinách nebo na webové stránce. Za úkol mají identifikovat témata či klíčová slova k danému obsahu.

Pomocí klíčových slov tedy žáci odpovídají na otázky – **O čem to je? Co je důležité? Co se autor snaží sdělit?**

Pokud chceme sdílet výsledky této aktivity s celou třídou, máme několik možností využití.

SPOLEČNÝ OBLÁČEK – žáci odevzdají klíčová slova na papírcích nebo pomocí online dotazníku a učitel vytvoří obláček digitální nebo na tabuli (návod níže).

MRAKY OBLÁČKŮ – žáci ve skupinkách vytvoří obláčky z klíčových slov a vloží svůj obláček na sdílenou plochu.



Těsně před sdílením je možné dát žákům příležitost vyslovit domněnky či hypotézu. Jaká slova budou asi nejčastější? Budou se klíčová slova a obláčky lišit hodně, nebo jen málo?

Příklad B – sdílení pocitů, postojů, reakcí na podněty, reflexe

Při sdílení pocitů a postojů chceme postupovat pokud možno citlivě a bezpečně – dáváme tedy příležitost k anonymnímu sdílení. Žáci mohou odevzdat klíčová slova na přeložených papírcích nebo pomocí on-line dotazníku (Google formulář a podobně). Uči-

tel kopíruje klíčová slova z odevzdaných odpovědí a vloží je do nástroje – viz postup níže.

Je vhodné **upravit odpovědi z dotazníků tak, aby wordcloud rozeznal opakující se slova**. Učitel tedy **sjednotí podobná slova do jednoho tvaru**, odstraní velká písmena, opraví překlepy a doplní diakritiku. Příklad – mezi 30 odpověďmi se objevila následující slova – smutný, smutně, smutek, smutná, smutno – při tvorbě obláčku tedy učitel vybere nejhodnější formu slova a vloží do nástroje slovo ve sjednocené formě v korespondujícím počtu – např. pětkrát slovo smutek. Nástroj nabízí možnost úpravy barev, fontu, velikosti a tvaru obláčku.



Sběr klíčových slov

Klíčová slova můžeme sbírat pomocí on-line formuláře nebo na papírcích.

Příklad sbírání klíčových slov pomocí googleform (viz návod na str. 19)

← 28.5. Jak se cítí člověk, který patří ke skupině, která je často terčem předsudků

OTÁZKY ODPOVĚDI 7

Jak se cítí člověk, který patří ke skupině, která je často terčem předsudků?

Po diskusi ve skupině sdílejte 3 - 4 klíčová slova, která vystihují tyto pocity.

1. Stručná odpověď

Text stručné odpovědi

2.

Text stručné odpovědi

3.

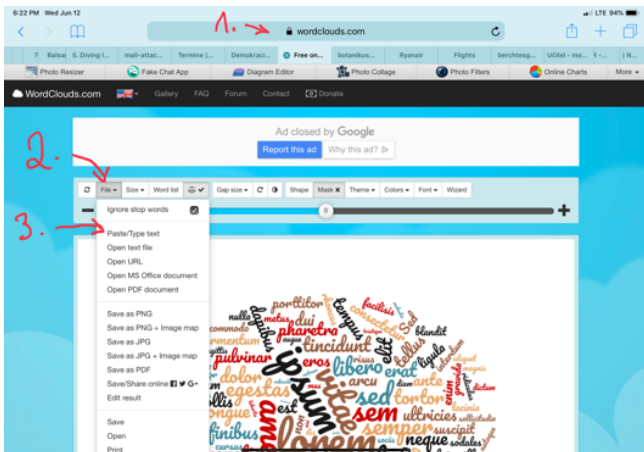
Text stručné odpovědi

4.

Text stručné odpovědi

TVORBA OBLÁČKŮ

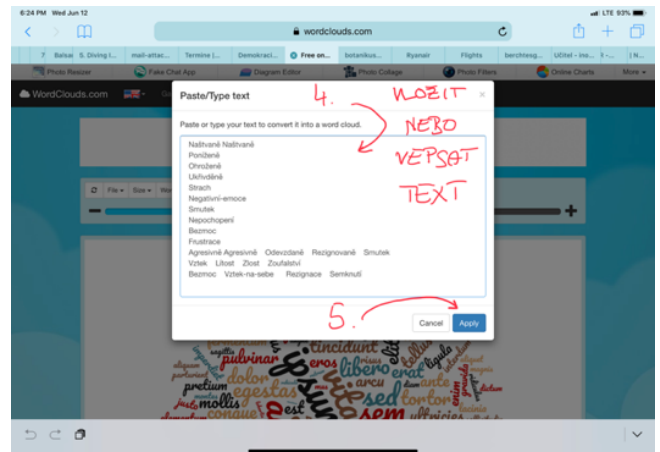
V internetovém prohlížeči si otevřeme stránku:
<https://www.wordclouds.com>



1. Otevřeme MENU File.

2. Klikneme na PASTE TYPE TEXT.

3. VLOŽÍME nebo NAPIŠEME sebraná klíčová slova (upravená dle návodu na předchozí straně).



4. Klikneme na APPLY.

5. Můžeme upravit tvar, velikost, barvy i font. Dáváme pozor, aby nástroj nevynechal některá slova – pokud se to děje, posuneme velikost obláčku šoupátkem tak, aby počet vynechaných slov zmizel – viz poslední snímek.

